

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Vastaus Keskustan valtuustoryhmän aloitteeseen: Läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja aluevaltuuston osallistamiseksi talousarvion laadinnassa

Keskustan valtuustoryhmä on jättänyt 28.10.2024 aluevaltuuston kokouksessa valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että:

1. Aluevaltuustolle tuotaisiin tietoon tarkempi taloudenkäytön suunnitelma (josta tulevan käyttösuunnitelman tapaan saisi käsityksen siitä, mihin varoja allokoidaan), esimerkiksi talusseminaarimateriaalina etukäteen. Vaikka talouden reunaehdot ja valtion taholta tuleva talousarvion laadintaan vaikuttava tieto muuttuvat viime hetkiin saakka, on tärkeätä, että valtuustolla on näistäkin asioista tiedot. Materiaaleja voidaan aina päivittää.
2. Konkretiaa on lisättävä myös itse valtuuston päätettäväksi tuotavaan lopulliseen talousarvioon ainakin yhden tason verran. Nykyiset palvelulinjakohtaiset luvut ovat liian ylätasoiset.
3. Läpinäkyvyyttä ja selkeyttä on lisättävä myös talousarvion varsinaisten lukujen ja sanallisten tavoitteiden (sekä tavoitteisiin liittyvien mittareiden) välille, jotta talouden ja toimintojen kokonaiskuvan hahmottaminen helpottuu.

Pirkanmaan hyvinvointialueen talousarvio noudattaa valtakunnallisia talousarvion laadintasuosituksia. Tällä hetkellä talousarviomme on sitovuustasoltaan alhaisin ja tarkin muihin suurimpien hyvinvointialueiden talousarvioihin verrattuna.

Talousarviossa ovat valtuustoon nähden sitovia seuraavat:

- käyttötalousosassa sotien palvelulinjojen, pelastustoimen sekä strategisen ohjauksen tehtäväalueiden toimintakate sekä tukipalveluiden tehtäväalueella sisäisen laskutuksen määrä sekä tilikauden tulos. Lisäksi järjestämisen tavoitteet
- tytäryhtiöiden tavoitteet
- tuloslaskelmaosassa tilikauden tulos
- investointiosassa hankeryhmien (rakennukset, laite- ja kalustohankinnat, ICT ja muut aineettomat hyödykkeet, muut investoinnit) tulot ja menot sekä hankeryhmiin sisältyvät, investointisuunnitelmassa mainitut investoinnit nimikkeinä
- rahoitusosassa pitkäaikaisten lainojen lisäys, antolainojen määrän lisäys sekä maksuvalmiutta turvaava lyhytaikaisten lainojen enimmäismäärä vuoden aikana.

Talousarvio valmistellaan nykyisin vastuuyksikkötasolla tileittäin tai ns. suunnittelutileittäin. Silti valtuustoon nähden em. sitovat erät ovat ne, joita toiminnassa tulee noudattaa. Niiden sisällä toimintaa voidaan muuttaa. Niinpä alemman tason jakaminen päätöksentekijöille ei antaisi välttämättä tulevasta toiminnasta todellista kuvaa.

Nykyinen palvelulinja- ja tehtäväaluetasoinen sitovuustaso on varsin alhainen. Sen alla ei Pirkanmaan hyvinvointialueella ole yhtä yhtenäistä tasoa, joka voitaisiin ottaa käyttöön. Esimerkiksi sairaalapalveluilla sekä vanhusten ja vammaisten palveluissa on käytössä toimialuetaso.

Sen sijaan esimerkiksi lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, avopalveluissa sekä strategisessa ohjauksessa ja järjestämisessä on jätetty hallinnon karsimiseksi ja selkeyttämiseksi toimialuetaso kokonaan pois. Niissä seuraava taso on vastuualuetaso.

Talousarvion laadinnassa pohjaututaan yleensä joko viimeiseen tilinpäätökseen tai talousarvioon, usein molempiin. Siksi talousarvion teksteissä ja esityksissä korostetaan juuri toiminnan muutoksia ja niiden merkitystä talouteen. Niiden kautta luottamushenkilöillä on paras mahdollisuus saada tietoa siitä, mitä hyvinvointialueen toiminnassa tapahtuu.

Vuoden 2026 talousarvion valmistelu on jo alkanut. Talousarviokirjaan suunnitellaan luottamushenkilöiden toiveiden mukaisesti enemmän palvelulinja- ja tehtäväaluekohtaisia tekstikuvauksia toiminnan laajuudesta ja muutoksista. Jotta sivumäärä ei kohtuuttomasti kasva, tullaan vähentämään talousarviokirjan sivumäärää alkuosan yleisistä teksteistä sekä erillisellä pykälällä vuosittain päätettävästä investointiosasta.

Erittäin merkittävä aluevaltuuston vaikuttamiskeino talousarvion sisältöön ovat sitovat tavoitteet. Alustavat esitykset niistä valmistellaan jo toukokuussa, ja niitä käsitellään keväällä aluevaltuuston seminaarissa. Sen jälkeen ne lähtevät lausuntokierrokselle aluevaltuuston asioiden valmistelemaan toimintaan kytkettyihin valiokuntiin. Lausunnot otetaan huomioon alkusyksyllä, kun koostetaan talousarvion ensimmäistä versiota.

Syksyllä kun hyvinvointialuejohtajan esitys on valmistunut aluehallituksen seminaarin jälkeen, tullaan valtuustoryhmiin lähettämään kuluvan syksyn mukaisesti aineisto talousarvion keskeisistä muutoksista. Valtuustoryhmät voivat ottaa niihin kantaa, ja esittää niihin täydentäviä kysymyksiä. Vastauksia niihin tullaan käsittelemään aluevaltuuston syksyn talousseminaarissa.

Tällä prosessilla ja muutoksilla aikaisempaan prosessiin pyritään vastaamaan aluevaltuuston toiveisiin paremmasta osallisuudesta talousarvion valmisteluun.